

LAURA MANNINEN

**VIIMEINEN
SULKEE
VERHOT**

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Suomen Kulttuurirahaston Uudenmaan rahasto ja
Otavan Kirjasäätiö ovat tukeneet tämän teoksen kirjoittamista.

Copyright © Laura Manninen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

ISBN 978-951-1-41683-8

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

Martan muistolle

1

Oli niitä loppukevään viikkoja, jolloin yölaulajat pulputtivat, maiskuttivat ja rätsivät elämänhaluaan läpi hämärien tuntien. Kaulushaikara huusi kumeasti. Avoimesta ikkunasta työntyi viileän ilman selässä ääni, kuin proomun sumutorvi tai puhallus vanhaan vihreään lasipulloon.

Matias torkkui, mutta minä en pystynyt. Kuuntelin kaulushaikaran huohottavia töräytyksiä. Tiesiköhän se pesivänsä melkein Helsingin maantieteellisessä keskipisteessä? Korkeakoulukampusten, metroasemien ja lähiöiden väliin oli unohtunut Vanhankaupunginlahden verran lintuparatiisia, jonka liepeillä pidin ikkunaa raollaan.

Nahkea pussilakana oli rutistunut köydeksi Matiaksen paljaiden reisien väliin. Kutitin jalkapohjasta, kunnes Matias avasi toisen silmänsä. Pirun komea mies edelleen.

- Sinun pitäisi varmaan ruveta lähtemään.
- Mitä kello on?
- Tulee kaksi.
- Niin pitäisi.
- Missä olet nyt?
- Saunaillassa bändin kanssa.
- Okei. Haen sytkärin, tuo sinä tupakat.

Mansikki nukkui kerällä pedissään. Se raotti silmiään, mutta ei jaksanut nostaa päätään, kun kävelin ohi. Löysin sytkärin mauste-kaapista, menin avonaiselle ikkunalle. Matias tuli alastomana perässä, istui viereen ja pörrötti hajamielisesti tukkaani.

Yölaulajat. Se oli kaunis sana, vaikka taksonomisesti kovin epä-tarkka. Mikä ryhmä se sellainen oli, johon kuului niinkin erilaisia lintuja kuin satakieli, luhtakerttunen, kaulushaikara ja ruis-rääkkä?

Matias ojensi sytytetyn savukkeen.

– Onko minunkin pakko?

– Olisihan se tuplasti tehokkaampaa.

– Vaikka juuri kukaan ei enää polta?

– Mari tietää, että bändin saunailloissa kaikki polttavat. Ja hän on tullut tosi epäluuloiseksi.

En polttanut ikinä, paitsi näissä tilanteissa. Vedin keuhkot täyteen kitkerää savua ja puhalsin sen Matiaksen hiuksiin samalla kun hän suoritti omaa tupakkaansa.

– Mikset laita kahta tai kolmea samaan aikaan suuhun? Olisi triplasti tehokkaampaa.

Savu kiemurteli taivaalle. Lähdin hakemaan keittiöstä juomia ja mietin kuumeisesti, miten saisin kerrottua. Oli pitänyt jo aiemmin, heti kun Matias oli tullut, ennen kuin mitään oli tapahtunut. Mutta näin se oli taas mennyt.

– Kaadetaanko olutta vaatteille? kysyin palatessani olohuoneeseen, jossa terraarion valo loimusi.

– Ei se ehdi enää kuivua.

– Entä suihkepullolla?

– Kai viskillä kurlaaminen riittää.

Matias imi pullonsuusta posket täyteen viinaa, purskutteli ja nielaisi. Kulautti perään toisen hörpyn ja kurlasi.

– Kannattaisiko minun pestä hiukset? Matias kysyi.

– Vastahan ne saatiin savustettua.
– Mari on vaan nykyään erittäin allerginen koiralle. Siitepölykausi pahentaa sitä.

– En todellakaan aio polttaa lisää.

– No. Jos Mari saa oireita, sanon että saunaillassa oli koira.

Hain eteisen peilikaapista Matiaksen vaatteet, jotka oli pakattu koiratiiviisti muovisäkkiin. Meistä oli tullut taitavia.

Matias veti jalkaansa mustat kalsarit. Huomasin yläreidessä pienen valkoisen finnin ja puristin. Matias sanoi au ja ujutti vasemman jalkansa farkunlahkeeseen, sitten oikean. Kiristi vyön, kiinnitti soljen. Käänsi nurinperin kääntyneen t-paidan oikein päin, veti pään yli. Tasapainoili yhdellä jalalla, puki sukan, vaihtoi jalkaa. Ujutti tennarit. Antoi minulle pitkän suikon, työnsi hieman kieltä huulteni väliin. Laski käden ovenkahvalle. Painaisi seuraavaksi kahvan alas, työntäisi oven auki, astuisi kynnyksen yli, katoaisi rappukäytävään. Nyt olisi aivan pakko, nyt en voisi enää lykätä.

– Kultahempponi. Pitäisi puhua yhdestä jutusta.

– No? Matias sanoi ja kohotti kulmiaan.

– Anteeksi. Olisi pitänyt kertoa jo aiemmin.

– Mitä?

– Meille tulee perheenlisäystä.

– Nyt?

– Ei ole hyvä hetki, tiedän, mutta näin se elämä joskus menee.

– Onnea, Matias sanoi, mutta ei kuulostanut onnelliselta.

Hän yritti pakottaa ilmeensä asettumaan. Puristi suun tiukaksi viivaksi, räpisteli silmäluomiaan. Hieraisi niskaansa. Pidäteli vihaa, ehkä kyyneleitäkin.

Tuon ilmeen takia olin lykännyt kertomista.

Ei tämä päätös ollut minun.

Kun Matias lähti, kokosin vuodesohvan liinavaatteet, työnsin ne pesukoneeseen ja käperryin makuuhuoneen parisängylle etsimään unta. Mansikki hyppäsi vatsan puolelle lusikka-asentoon ja laski täplikköön kuononsa kädelleni. Sen tassut haisivat vastapaahdetulle paukkumaissille ja niska pyökkisavulle. Isin pieni, minä kuiskasin.

Suljin silmät, mutta ei väsyttänyt. Unirytmieni oli taas sekaisin. Auringon kiertoa pidempi sykli oli ohjelmoitu aivojeni keskustelloon, suprakiasmaattiseen tumakkeeseen, enkä voinut sille mitään. En ollut sen kummempi kuin bakteerit, joilla oli myös oma lepotilansa ja virikerytmensä.

Huomasin, kuinka Mansikin nenä alkoi käydä ja tassut vipattaa. Se jo näki unia, tai oikeastaan haisteli. Minua uni väisteli aamuun asti.

2

Sirkku säpsähti valveille kaatosateeseen viideltä, tuntia aikaisemmin kuin luonnostaan olisi herännyt, ja muisti oitis, että tänään oli erityinen päivä. Aurinko oli vasta nousemassa, se kajasti hämäränsekaisena sysimustien sadepilvien lomassa. Sirkku kuunteli, kuinka raskaat pisarat hakkasivat pahansuisesti elementtitalon ikkunaruujuja. Jos ei tietäisi, etteivät ikkunat koskaan särkyneet rankimmistakaan kuuroista, voisi pelätä lasien petteävän. Oikeastaan ”pisara” tuntui aivan väärtä nimeltä näille tavattoman väkeville vesi-... vesi-... vesi... Mikä se oli? Sirkku oli varma, että niille oli vallan oma sanansa, samalla tavalla kuin tietynlaiset lumihiihtaleet olivat rakeita. Mutta sana hännäsi, tanssi ja kujeli, leijaili aivan pään yllä niin että Sirkku saattoi melkein kuulla sen, mutta se ei silti laskeutunut kielelle.

Sirkku yritti saada uudestaan unen päästä kiinni, sillä jos nyt suotta nousisi, aika kävisi pitkäksi. Mutta ei uni enää tullut. Hän tunsu samanlaista levottomuutta kuin usein juhlapäivinä. Sirkku yritti muistella, mikä juhlapäivä nyt olikaan, mutta ei ollut varma. Sen hän kuitenkin tiesi, että Hanna ja Arto tulisivat syömään, ja se olisi juhla jo itsessään, vaikka usein kävivätkin.

Puoli kahdeksalta aamupuuro ja mustikkakeitto oli syöty, sanomalehti luettu samassa järjestyksessä kuin aina, lääkkeet

otettu ja vaatteet puettu. Vielä olisi puolitoista tuntia siihen, että kaupat aukeaisivat.

Ruokapöydän Sirkku oli kattanut jo edellisenä päivänä, laittanut sitä ruskeaa painavaa Ruska-sarjaa, matalat lautaset ja syvät lautaset, keittolusikat, haarukat ja veitset, jälkiruokalusikat, kan-kaiset lautasliinat. Mitään joutsenia hän ei sentään ollut ryhtynyt servieteistä taittelemaan, näpertely ei ollut häntä varten.

Koska Sirkku ei keksinyt enää muuta askareta, hän tuumi, että voisi kastella parvekekukat. Arto ja Hanna olivat tuoneet ne vappuna, jotain vanhaa ruotsalaista lajiketta, jonka piti kestää kylmää, Arton valitsemia taatusti. Ne vaativat hyvää huolenpitoa, mutta Sirkulla oli aikaa, ylen määrin aikaa, kastella ja nyppiä punaisia, valkoisia ja roosanvärisiä pelakuita, silloin kun televisiosta ei tullut urheilua, ei vormelia tai boksingia, ei edes jääkiekkoa, hiihtoa tai yleisurheilua. Joiltakin kanavilta tuli iltaisin biljardia ja snookeria, ja niitäkin katsoi mieluummin kuin täytti ristikoita. Niitä hän ei alistuisi täyttämään, ei vaikka Hanna kuinka tyrkytti. Hän ei saattanut ymmärtää, miksi olisi pitänyt arvailla jonkun mieleltään epävakaa ristikonlaatijan merkillisiä ajatuksenjuoksuja ja kokea mielihyvää, jos omat ajatukset olivat yhtä kieroja. Sanoi mieluummin suoraan mitä ajatteli!

Sirkku palasi sisään, pani levylautaselle Georg Otsin 20 suosikkia ja asetti neulan hellästi Saarenmaan valssin kohdalle. Ne muut laulut olivat varsin haikeita, täynnä saavuttamatonta lempeä, mutta Saarenmaan valssi puhkui pakahduttavaa onnea, se tempaisi mukaansa kukkakedoille ja pöliseville hiekkateille, vuosiin jolloin omakin jalka vielä nousi, aikaan jolloin voi oli vielä voita, valokuvat paperia ja puhelimessa kiharainen johto. Liikaa ei toki tohtinut kuunnella, ettei laulu kuluisi puhki, menettäisi taikaansa ja muuttuisi tyhjänpäiväiseksi renkutukseksi. Sirkku hyräili pyöritä lennätä pellavapäätä, otti keittiön komerosta lasi-

purkin ja sekoitti kuivatut mustatorvisienet kiehuvaan kuumaan veteen, vihelteli säikeistöjen välissä. Vielä oli jäljellä sopiva erä viime syksynä naapurilta saatuja sienä, turpoaisivat siinä nesteessä ja muuttuisivat jälleen lähes tuoreiksi sillä välin, kun hän piipahtaisi kaupassa.

Ruokaa Sirkku pohdiskeli usein mutta laitto harvoin. Yksinkertaisinta oli nykyisin ostaa eineksiä, vaikka hän olisi halunnut paistaa itse meheviä, tiiviitä jauhemaksapihvejä, Eeron reseptillä, sellaisia joiden pintaan valurautapannu poraisi pieniä kolosia, joista kuohukermakastike tursuaisi kun haarukan niihin painaisi. Tai hauduttaa kosteaa ja raskasta kaalilaatikkaa, jonka kaali olisi pehmeää ja makeaa kuin uni, parhaista ruhonosista jauhettu liha syntisen suolaista ja polttavan pippurista, tahmea ja paksu puolukkahillo samaan aikaan kirpeää ja imelää.

Kellon lähestyessä kymmentä taksi pysähtyi marketin parkkihalliin. Sirkku antoi kuljettajalle taksikortin, vaikka mieluiten hän olisi ollut ratissa, vetänyt käsiin tiukat nappanahkaiset ajohanskat, napauttanut nepparin kiinni ja painanut kaasua. Taksikortin kanssa samassa rahapussissa oli sadan euron seteli ja ruutupaperi, johon Sirkku oli kirjoittanut oman nimensä, kotiosoitteen sekä Hannan nimen ja puhelinnumeron. Se oli kaiken varalta aina mukana. Sitä ei tiennyt, milloin hauli osuisi muistiin ja mihin aivopoimuun reikä syöpyisi.

Hississä haisi virtsa ja sitruunaraikastin. Sirkku piti kädellä kiinni harjаметallisesta kaiteesta, sillä hissi tuntui huojuvan, ja kenties huojuikin. Hän putkahti kovaan valoon keskelle vieraan näköisiä käytäviä. Marketti avautui suunnattoman suurena, monin verroin valtavampana kuin yksikään Kontulan ostoskeskuksen kaupoista, joiden valikoimiin hän ei tällaisena juhlapäivänä luottanut. Sydänalasta alkoi hieman siepata, teki mieli ottaa

tukea seinästä tai nojata selkää johonkin kiinteään ja tuntee että se oli siinä.

Sirkku löysi korkean jakkaran ja istahti sille. Iho tuntui kylmänhikiseltä, maailma sumuiselta. Sirkku tunnusteli käsilaukkuun, avasi vetoketjun, löysi lääkepurkin ja laittoi tabletin kielen alle. Pumppu tikitti kuin metronomi pianon päällä. Turvonneita jalkoja kivisti, ja remmi upposi pulleaan jalkapöytään. Maailma uhkasi ryhtyä pyörimään samalla tavalla kuin jos oli ottanut liikaa alkoholia ja meni petiin pitkälleen silmät kiinni ja kaikki lähti kieppumaan myötöpäivään. Sirkku ei tiennyt miksi joka siunatun kerta myötöpäivään, vaikkei sitä tietenkään niin monta kertaa ollut tapahtunut, koska ei hän mikään juoppo ollut. Samalta saattoi tuntua myös, jos oli pyörinyt liian monta kertaa ympäri vaihtamatta suuntaa, silloin oli pyörittävä vastakkaiseen suuntaan, vaikkapa kukkakedolla kesäpäivänä niin kuin Saarenmaan valssissa, kun tuomet tuoksuivat ja sulhanen kaappasi huntupäisen morsiamen syliinsä ja pyöritti, pyöritti niin että morsion jalat heiluivat vapaina tuulessa, niin kuin Eero oli tehnyt viisikymmentä vuotta sitten kun kaikki oli ollut vielä edessä. Nyt Eerolla oli kaikki jo takana ja Sirkku istui korkeajalkaisella jakkaralla eikä hänelläkään varmasti ollut paljon edessään.

Levättyään tovin ja annettuaan kylmän hien laskeutua Sirkku lähti varovaisesti liikkeelle. Silmissä sumentui, mutta muutaman askeleen jälkeen olo tasaantui, varmaankin verenpaine työnsi happea päähän, ja matka saattoi jatkua.

Sirkku löysi ostoskärryjonoa ja käsilaukusta poletin. Ostoskärrytkin olivat tavattoman kookkaat, niin suuria hän ei muistanut koskaan nähneensä, ne olivat taatusti kasvaneet sitten viime käynnin. Käytävät levittäytyivät oikealle ja vasemmalle kuin valtatiet, kuin viisikaistaiset moottoritiet joita he olivat joskus Saksassa ajaneet Sirkun metsänvihreällä Volvolla, eikä Sirkulla ollut

aavistustakaan minkä kaistan varrelta hän löytäisi pihvit, voit ja kardemummat, eikä missään ollut henkilökuntaa jolta olisi voinut kysyä, käytävät jatkuivat niin loputtomina ettei katse kanta-
nut toiseen päähän ilman kiikareita, ja kylmää hohkaavat pakas-
tealtaat muistuttivat laajuudeltaan jäätynyttä Tonavaa.

Kun pikajunanpituinen maitohylly lopulta löytyi, se kan-
toi todellakin pelkkiä maitoja, erilaisia maitoja, kevytmaidon,
luomumaitoja, vähälaktoosisia maitoja, laktoosittomia maitojuo-
mia, eri valmistajien samanlaisia sinisiä ja punaisia maitoja, isku-
kuumennettuja maitoja, soijamaitoja, kauramaitoja, manteli-
maidon, toinen toistaan merkillisempiä maitoja mutta ei yhden
yhtä kermapurkkia. Ja kun kermit sitten löytyivät, niissä oli niin
pikkuruista pranttia, ettei niitä toisistaan erottanut, niissä oli eri-
laisia kuvia, oli sitruunoita ja sipuleita ja juustoja ja mitä ne ker-
maan liittyivät, hän halusi aivan tavallista paksua kuohukermaa ja
oli eksyksissä elintarvikeviidakossa ja vielä oli käveltävä kilometri-
kaupalla että sai ladottua kärryihin tomaatit, perunat, pippurit,
merkittyä ruksin ostoslistan jokaiselle riville.

Hyllyt huojuivat eteen ja taakse, pullistuivat keskeltä ja kutis-
tuivat, tulivat lähemmäs, menivät kauemmas, lakosivat, kaikki
ympäriä kaatui pois päin. Äänit kaikui jostain kaukaisuus-
desta tai huonoa puhelinlinjaa pitkin, kalahtelivat kovina ja
metallisina, silkkää hälyä kaikki, kuin olisi veden alla kuunnellut
maailmaa korvatulpat korvissa, ja se vesi oli varsin kuumaa, kuu-
maa kylpyvettä jossa alkoi ramaista, ihoa punottaa.

Joku ravisti Sirkun kylmänhikistä käsivartta, sormet upposivat
velttoon nahkaan. Hymyilevä vieras naama tuli kohti ja aukoi
suutaan kuin särki puuvene pohjalla, mutta sanoista ei saanut
selvää. Hahmolla oli punainen paita, ja se tuli ja auttoi ja talutti
kassalle, sadan euron seteli riitti juuri ja juuri, ja sama punapai-
tainen soitti taksin ja kantoi painavat kassit takakonttiin ja kysyi

pärjääkö Sirkku varmasti, ja kyllähän hän pärjäsi, oli aina pärjännyt.

Kotona oli ryhdyttävä ruoanlaittoon välittömästi. Sirkku päätti tehdä mielessään hyvän järjestyksen eri toimille, sillä ruoat kypsyvät eri tahdissa ja joissakin tapauksissa vaiheet olivat toisistaan riippuvaisia. Alkukeitto ei saisi valmistua vasta pääruoan jälkeen tai perunat jäädä raaoksiksi kun pihvit jo kuivahtaisivat. Sirkkua hermostutti eivätkä ajatukset suostuneet järjestyseen jonoon, ne sinkoilivat sinne tänne salaattikulhosta seinään ja raastinraudasta perunakattilaan. Lopulta hän päätti, että tärkeintä oli ryhtyä tekemään jotakin, mitä tahansa mikä saattaisi ateriaa valmiimmaksi. Hän pani uunin päälle, laski vettä kattilaan ja nosti valurautapannun liedelle ja pudotti nokareen voita pannulle. Hän otti voipaperiin käärityn lihapaketin ja puisen paistinlastan ja levitti sulan voin tasaiseksi kalvoksi ja asetteli taivaallisen mehevät pihvit pannulle. Silloin maailma ryhtyi taas kieppumaan ja harmaa savi valui silmiin, ja häntä alkoi väsyttää ja hän meni pitkälleen lattialle. Luomet painuivat väkisin kiinni, ja sitten alkoi ilmahälytys, vihlovan läpitunkeva ujellus, joka sai joka ainoan solun hänessä voimaan pahoin. Sen täytyy sittenkin olla palohälytys, hän ajatteli ja kiipesi jakkaralle ja sitten tuli aivan hiljaista.

3

– Miettikää koivua. Kun lehtiä syövä tunturimittari iskee, puu ryhtyy lähettämään ympäristöönsä kemiallisia viestejä. Mitä hyötyä siitä on koivulle?

Opiskelijat istuivat ilmeettöminä tai tylsistyneinä ja välttelivät katsettani. Sormeilivat puhelinta tai tuijottivat kannettaviensa ruutuja.

– Miksi koivun kannattaa käyttää niin paljon panoksia kasvin-syöjistä varoittamiseen? yritin jatkaa.

Edelleen hiljaisuus. Sellaisia olivat perjantai-iltapäivän luennot. Laitoksen vakituiset opettajat eivät joutuneet niitä pitämään, professoreista puhumattakaan. Ne jäivät meille, joilla ei ollut varaa kieltäytyä.

– Mitä siitä voisi mahdollisesti seurata?

Opiskelijat vilkuilivat seinäkelloa. Se raksutti. Laskin kymmenen raskasta iskua ja luovutin.

– Ensinnäkin, tuoksu näyttää houkuttelevan paikalle myös varpuslintuja, jotka tulevat napsimaan toukkia. Se helpottaa puun herbivoriastressiä.

Salissa alkoi käydä levoton kahina. Opiskelijat keräilivät tavaroita ja availivat laukkujaan, vaikka aikaa oli vielä neljä minuuttia. Inhosin tuota ääntä, se sai minut epävarmaksi. En erityisesti nauttinut esillä olemisesta. Keräsin palautekyselyissä kiitosta luentojen

asiapitoisuudesta ja kritiikkiä esiintymisestä, mutta pidin nenän vedenpinnan yläpuolella ja pisteet laitoksen laatujärjestelmän vaatimalla tasolla, ja sain jatkaa lukuvuodesta toiseen.

– Entä jos asiaa ajattelee lähellä olevien koivujen kannalta?

Luentosalin ovi avautui. Vilkaisin vaistomaisesti ovensuuhun. Sisään asteli Markku, suunnittelija. Markun perässä Risto, tohtorikoulutettava.

– Eikö kukaan pysty asettumaan naapurikoivun asemaan?

Opiskelijat katsoivat Markkua ja Ristoa, lakkasivat kahisemasta.

– Hoida vaan rauhassa loppuun, Markku sanoi.

Oliko joku läheinen kuollut, todennäköisimmin Sirkku, tai Hanna kaahannut ja joutunut onnettomuuteen, miehet tulleet tuomaan suruviestiä? Vai oliko laitoksella alkamassa jälleen yt-neuvottelut?

– Lähikasvien varoittaminen ilmvälitteisillä viesteillä helpottaa herbivoriapainetta populaation kannalta ja näin ollen hyödyttää yksilöä itseään. Yksi selitys on myös altruismi, joka toisi hyötyä populaatiolle laaja-alaisesti. Mutta jatketaan tästä ensi viikolla.

Opiskelijat suuntasivat ovelle, vaikka olivat selvästi uteliaita. Markku istahti eturiviin ja pysyi vaiti. Sammutin datatykin ja tietokoneen, vilkuilin vuoroin opiskelijoita ja vuoroin kollegoita. Kun viimeinenkin reppuselkä oli valunut ovensuusta, Markku nousi seisomaan.

– Pidetään pienet läksiäiset.

Huokaisin. Miellyttävä uutinen siinä mielessä, ettei kukaan ollut kuollut, mutta en pitänyt tämän kaltaisista yllätyksistä. Minun pitäisi mennä kotiin ja viedä Mansikki lenkille. Kylvetää Merkel. Ehtiä saunavuorolle ja avata yksi jääkylmä 0,568 litran vaalea lager.

– Hanna on juonessa mukana, eli ei huolta kotiasioista, Markku sanoi.

– No sitten, naurahdin ja yritin peittää innottomuuteni.

Työtoverit olivat kattaneet henkilökunnan huoneeseen runsaat tarjoilut. Oli kolmiroleipiä kurkku-tillitäytteellä, oli vuohenjuustoviikunasalaattia, päärynä-brie-quakea ja mansikkakuppikakkuja, kuohuviiniäkin. Normaalisti karu ja sekainen huone oli yhä sekainen mutta koristeltu viirein, ilmapalloin ja tuomenoksin.

Piia, laitosjohtaja, nosti maljan ja lausui runon: *Odotus tuo mukanaan onnea, iloa, monta kaunista kiloa!*

Pojat olivat varmasti kirjoittaneet puheen, niin vaivaantuneelta Piia näytti. Ihmiseltä, joka oli pakotettu leikkimään, vaikkei osannut tai halunnut.

– Ensimmäiseksi hieman hemmottelua sinulle, Pentti sanoi ja tarjosi hartiahierontaa, hän oli todella hyvä siinä. Pentti oli minun tavoin tunteilainen, eräänlainen kohtalotoveri, mutta päätoiminen.

– Milloin odotatte häntä saapuvaksi? Markku kysyi.

– Parin viikon päästä, sanoin hämmentyneenä kaikesta huomiosta.

– Voi että, se on kyllä ihanaa aikaa, Pentti sanoi ja kallisti päätäni kevyesti vasemmalle.

– Niin sitä sanotaan.

– Usko pois. Meillä se kaikki on jo takana. Saattaa tuntua aluksi rankalta, mutta hetkeäkään en vaihtaisi.

Vilkuilin Piiaa, joka vilkuili puhelintaan. Tarkemmin katsoen hän näytti siltä, ettei olisi halunnut tuhlata perjantai-ilta-päiväänsä meidän tasoistemme ihmisten seurassa.

Risto tarjoili minulle syötävää ja kaatoi lasiin lisää kuohuvaa. Lusikoin piirasta ja yritin peittää kiusaantuneisuuteni lisäksi sen,

etten ollut järin innostunut elämäntilanteestani, jota koko laitoksen voimin juhlimme.

– Jääkö Hannakin vapaalle? Risto kysyi.

– Vähäksi aikaa. Mikä se lakisääteinen osuus nyt on.

Risto huokaisi. Hän oli useasti harmitellut, miten tyhjältä koti tuntui kahden kesken, kun kaikki ystävät olivat jo perheellisiä. Tuntui ontolta mennä muiden joukossa puistoon tai kahvilaan, kun oli ainoa, joka meni yksin.

Risto halusi olla minun asemassani, minä en.

Tiesin kyllä, että olimme Hannan kanssa sukupolvien ketjun kohdassa, jossa piti tehdä epäitsekkäitä ratkaisuja ja tuntea niistä mielihyvää. Elämäntilanteessa, jossa tuli kieltäytyä ystävien retkikutsuista, jättäytyä pois lintuaseman rengastusvahvuudesta, asettaa toinen ihminen etusijalle ja tuntea yhteenkuuluvuutta muiden samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Lopulta, kun elämäntilanne olisi ohi, entiset ystävät olisivat vieraantuneet, hankkineet tilalle uusia, ja jäljelle olisivat jääneet vain ne, joiden kanssa ei ollut alun perin ollut mitään yhteistä, eivätkä kenties lopulta hekään, koska mitään yhteistä ei enää ollut.

Risto avasi kolmannen pullon kuohuviiniä. Nostimme vielä yhden maljan elämänmuutokselleni.

– Tulkaa sitten syksyllä piipahtamaan, Tuija, apulaisprofessori, sanoi.

– Varmasti, minä vastasin, vaikka olisin mieluiten unohtanut koko syksyn.

Pian aukeaisi yliopistonopettajan paikka ja tilanteeni olisi mahdollisimman keho. Todennäköisesti en koskaan saisi vaki-
tuista työtä. En ollut tähänkään mennessä saanut. Pätkeä oli seurannut pieni apuraha, jota oli seurannut lyhyt pätkä, sitten vielä pienempi apuraha. Välillä oli pitänyt käydä peruspäivärahalla ja pyytää pankista lyhennysvapaata, siipeillä Hannan tuloilla. Nyt

nautin pienen pientä osaa tutkimusryhmän rahoituksesta ja työstin tutkimusta hiirten laulusta. Viranhaun kannalta olisi tärkeää saada se valmiiksi, vertaisarvioiduksi ja julkaistuksi.

Olisi. Milloin minä jatkossa tekisin tutkimusta ja kirjoittaisin?

– Sitten on pienen kisailun vuoro, Pentti sanoi.

Markku toi eteeni vaippoja. Niissä oli ruskeaa mönjää. Ruskeita mönjiä.

– Haistele ja arvaa, Markku sanoi.

Ensimmäinen vaippa haisi makealta ja vahvalta. Tahna oli tummaa, lähes mustaa, ja kiiltelevää.

– Olisiko tämä lakritsia?

– Läheltä piti: se on mikrossa sulatettu Kick-patukka.

Toinen vaippa haisi oikealta ulosteelta. Työnsin nenäni lähelle.

– Mitä te pojat olette oikein keksineet, Piia nyrpisti ja pudisteli päätään niin, että tumma polkkatukka heilui.

Ihmisen kakkaa se ei ollut, siitä olin varma. Väri oli kellertävä, hieman saman sävyinen kuin Tsinuski-toffee.

– Heeei... voisiko tämä olla? Liito-oravan papanoita?

– Kymmenen pistettä! Jauhoin ne morttelissa.

Minua nauratti. Liito-oravan jätökset olivat legenda. Liito-orava oli yöaktiivinen eläin, jota harva näki. Se nautti luontodirektiivin korkeinta mahdollista suojaa, ja haapojen juurilta löytyneet jätökset saattoivat pysäyttää raidejokereita ja asuntoalueiden kaavoittamisia. Monta monituista kertaa meitä oli pyydetty tunnistamaan liito-oravan papanoita milloin mistäkin. Ilman kellertäviä jätöksiä eläintä ei olisi ollut olemassa, sillä sitä mitä ei nähnyt, ei useimmille ollut.

Viimeisen vaipan sisältö näytti myös eläimen ulosteelta. Käännetelin, tuijottelin ja nuuskutin pökälettä, joka muistutti hieman koirankakkaa. Haju oli vahva ja tunkkainen. Ulostemassan seassa näkyi karvoja.

- Ehkä susi?
- Olet kyllä kova! Pentti nauroi.
- Arvasin hirvenkarvoista.

Liikutti, että työkaverit muistelivat yhteistä historiaamme. Susikannan koko aiheutti jatkuvaa riitaa sudensuojelijoiden ja metsästäjien välillä, ja ulostetutkimuksella oli pyritty tuottamaan luotettavaa tietoa kannan koosta yksilöimällä kikkaroiden DNA:sta eri sudet.

Kun tulin kotiin, olohuoneesta kuului näppäimistön ropinaa. Hanna oli jättänyt vaatteensa eteiseen hujan hajan, olin kompastua niihin pienessä laitamyötäisessäni. Ripustin vaatepuulle vaimon mustan jakun ja suorat housut, asettelin kiiltoahkakengät peilikaapin alahyllylle, nypin jakusta muutaman vaalean irtohiuksen. Poimin vielä kynnysmatolta postit, joiden yli Hanna oli kävellyt peremmälle.

Lämpölamppu valaisi terraarion ja kappaleen tapettia. Merkel oli taas pyörrähtänyt selälleen. Se heilutteli nuijamaisia jalkojaan ja keinui kilpensä varassa. Käänsin sen varovasti jaloilleen, toin salaatinlehtiä ja silitin sen sileää selkää. Luonnossa parka menehtyisi, jos joutuisi kumoon. Kuivuisi kuoliaaksi tai joutuisi pedon suuhun.

- Merkel ei voi hyvin.
- Jaa. Ihan virkeältä se minusta näyttää, Hanna sanoi alusvaateisillaan ja piti katseensa tietokoneessa.

Hanna oli siirtynyt työskentelemään sohvalle, sillä olin sisustanut Hannan entisen työhuoneen uutta perheenjäsentä varten.

- Sitä ei taaskaan laitettu talveksi jääkaappiin. Näin siinä käy, totesin.
- Minusta talvilepo ei edelleenkään ole hyvä ajatus. Liian isot riskit.

– Miten kaikki muut onnistuvat saamaan suolen tyhjäksi ja meillä koko konna muka mätänisi?

– Sinä jauhat tätä joka jumalan vuosi. Miksi se pitäisi sinne laittaa? Hanna kysyi ja takoi näppäimistöä.

– Se olisi enemmän sen luonnollisen rytmin mukaista.

Lajittelin aikakauslehtiä säästettäviin ja pois heitettäviin. Pankin, Kelan ja sähköyhtiön asiakaslehdet menivät suoraan paperinkeräykseen. Pirkka ja Yhteishyvä olivat rajatapauksia; niissä oli toisinaan hyödyllisiä vinkkejä. Birdlifen, Linnut-lehden ja Tringan säästin kiireettömiin iltoihin nautiskeltavaksi hyvän viinin kanssa.

– Puolittainen talvilepo on sille ihan yhtä hyvä ja paljon turvallisempi, Hanna sanoi.

– Puolittainen olisi pitänyt aloittaa loka- tai marraskuussa.

– No mikset aloittanut?

– Miksi Angelan hoito on aina minun vastuullani, vaikka sinä sen alun perin halusit?

– Miten niin on?

– Haloo! Milloin olet viimeksi vaikka kylvettänyt sen? Tänään on perjantai, ja perjantai on sen kylppypäivä. Oletan, ettet ole hoitanut.

– En minä tiennyt miten paljon työtä sen hoitamisessa on. Pitää kerätä jotain lehtiä ja pestä ja harjata ja syöttää liitujauhoa ja punnita ja pitää päiväkirjaa ja viedä lääkäriin ja ihme ettei kuoroharjoituksiin.

– Niinpä. Angie voi elää satavuotiaaksi, joten meillä on tämä keskustelu vielä monta kertaa edessä.

– Taitaa jäädä jälkipolvien huoleksi.

Menin keittiöön ja täytin Mansikin rutikuivan vesikupin. Koira tuli latkimaan ahnaasti. Ryhdyin tyhjentämään tiskikonetta. Ladoin tiskipöydällä ja ruokapöydällä notkuvat tahmai-

set astiat koneeseen, suihkutin keittiöpesua pinnoille ja hankasin puhtaaksi. Tiskialtaassa lojui porkkanankuoria – en voinut ymmärtää, miksei niitä voinut laittaa suoraan biojätteeseen.

– Miksei aina voi olla perjantai, perjantai, pitsaperjantai, Hanna hyräili olohuoneessa naputuksensa tahtiin.

Se oli ärsyttävää. Siinä yhdistyi kaksi kappaletta täysin väärällä tavalla.

Kuohuviinihiprakka alkoi haihtua. Otin jääkaapista kylmän oluen, naksautin tölkin auki ja join pitkän kulauksen.

Avasin roskakaapin. Sekajätepussi tursui yli äyräiden ja biojäteastia oli kukkuroillaan märkiä suodatinpusseja. Siksi porkkanankuoret olivat siis lavuaarissa.

Palasin olohuoneeseen ja kompastuin Mansikin puruluuhun. Poimin lattialta tennispallon, silikonipallon, naruköyden, yksikätisen nallen sekä vinkuvan kumiporsaan ja palautin ne lelukoriin. Koiralla oli ollut tylsää.

Hanna haki muovisen vadin, pehmeän hammasharjan ja pienen froteepyyhkeen eteisen komerosta.

– Voisitko nyt kuitenkin kylvettää sen? Pakko jatkaa töitä, Hanna sanoi.

– Tähän aikaan perjantaina?

– Pakko saada asiat valmiiksi ennen kuin jään pois.

Huokaisin, otin Hannalta Merkelin kylpyvehkeet ja vein ne vessaan.

– Oliko kivat juhlat? Hanna huikkasi.

– Ihan. Kumpi vie Mansikin?

– Etkö kuullut? On töitä!

Pyykinkuivaustelineessä roikkui kuivia vaatteita, mutta Hanna oli mytännyt niiden päälle koneellisen märkää pyykkiä. Oli todennäköisesti napannut sieltä jonkin tärkeän vaatteensa, ripustanut sen vaatepuulle kuivumaan ja jättänyt muut silleen.

– Voisit edes ripustaa pesemäsi pyykit!

– Tietysti. Anteeksi. En yhtään huomannut.

En yhtään huomannut, muodostin äänettömästi huulillani ja irvistin.

– Ostetaan kuivausrumpu, Hanna huikkasi.

– Älä jaksa. Kuluttaa turhaan energiaa.

– Ja maailma tuhoutuu, Hanna sanoi ja takoi näppäimistöä niin, että sohva natisi.

4

Merkelin iltakylvyn jälkeen lähdin Mansikin kanssa kävelyllä. Valkoiset tuomiseinät hohtivat hämärässä ja työnsivät tiheää tuoksua viilenevään ilmaan. Maahan pudonneet pienet terälehdet näyttivät lumikiteitä, jotka pystyivät maagisesti taistelemaan sulamista vastaan. Oikeasti ne olivat ultravioletteja, mutta sitä ihminen ei nähnyt eikä voinut edes kuvitella, koska ihmisen tappisolut ylsivät vain violettiin.

Puikkelehdin korkeiden kerrostalojen takapihoilla, viimeisten ennen metsää ja rantaa, väistelin hiekkalaatikoita ja matontamppaustelineitä. Katselin sisään ikkunoista, kuten aina, vaikka siitä tuli aavistuksen huono omatunto.

Suurin osa naapureista oli jo nukkumassa, mutta tiesin, missä oltaisiin hereillä ja kenellä olisi verhot auki. Oli kolmenlaisia ihmisiä: Ensinnäkin sellaisia, jotka pitivät pimeän tullen verhot visusti kiinni. He turvautuivat usein sälekaihtimiin tai pimenysverhoihin ja olivat todennäköisesti muutenkin umpimielisiä. Toiseksi sellaisia, joilla oli verhot, mutta jotka suhtautuivat niiden sulkemiseen liberaalisti. Ja viimeiseksi sellaisia, joilla ei ollut lainkaan verhoja, ja heistä minä pidin aivan erityisesti. Heillä oli usein Lokki-valaisimia, String-hyllyjä, tanskalaista designia eikä mitään salattavaa. Ei röykkiöisiä tasoja, ei repiviä riitoja.

Punaparvekkeisen talon ensimmäisen kerroksen kulmassa asui

juuri sellainen pariskunta. Valot paloivat myöhään yöhön. Valkoisilla seinillä oli avohyllyjä, niillä niukasti esineitä. Ikkunalaudalla pörhisteli elinvoimaisia yrttejä. Kalusteet olivat vähäeleisiä ja tasot epäilemättä puhtaita. Toisinaan ikkunassa vilahti tummatukkainen nainen tai vanterra mies, mutta useimmiten näin television äärelle asettuneet selät. Pariskunta vietti varmaankin kahdenkeskistä aikaa, kun muu perhe oli nukkumassa. Heidän kodissaan television katsominenkin näytti onnelliselta.

Seuraava valaistu ikkuna oli Matiaksen. En olisi halunnut vakoilla, mutta en voinut itselleni mitään. Katse hakeutui sisään.

Mari jumppasi olohuoneessa alusvaatteisillaan. Käänsin katseen pois, melkein nostin käden silmien suojaksi, kuin näky olisi häikäissyt. Yritin siirtyä eteenpäin, mutta Mansikki kyykistyi tarpeilleen.

Vilkaisin uudestaan ikkunaan. Mari nosteli keltaisia käsipainoja. Mansikki päkisti, ulostaminen kesti. Pitäisi antaa sille enemmän kuitua. Ehkä jopa parafiiniöljyä, kuurinomaisesti? Matias ilmestyi olohuoneeseen pukeutuneena samanlaisiin alushousuihin kuin viimeksi minun luonani. Matias ja Mari asetuivat seisomaan selät vastakkain, koukkasivat kyynärpäät käsikynkkään ja ryhtyivät ähisemään jalkakyykkyjä samassa tahdissa.

Etsin taskusta kakkapussin ja pyllistin ikkunaan.

Livahdin puiisiin portaisiin, jotka veivät rantaan. Mansikki kipitti perässä. Hiekkatie oli tyhjentynyt ihmisistä. Kävelin ja kuuntelin iltaa. Ruokokerttunen säksätti ja siritti, lehtokerttu jokelteli ja pulputteli. Syreenien terävä haju paini tuomien raskaan tuoksun kanssa viileässä ilmassa.

Saavuin Fastholman lintutornille ja kapusin portaat, joita rimamaiset seinät peittivät. Mansikki seurasi. Hangon lintu- asemalta tuttu nainen katseli kaukoputken läpi lahdelle. Hän oli